

Sygn. akt III CSK 267/08

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 22 stycznia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z powództwa D.K. i W.S.

przeciwko "N." S. A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 22 stycznia 2009 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 30 października 2007 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów 3.600 zł (trzy tysiące sześćset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 27 czerwca 2007 r. Sąd Okręgowy w K. uwzględnił powództwo wniesione przez D.K. i W.S. i zasądził na ich rzecz od pozwanej „N.” SA. m.in. kwoty 289.147,50 zł., 106.184,47 zł., tytułem zwrotu zapłaconego przez powodów wynagrodzenia z odsetkami. Jako podstawę prawną zasądzonych roszczeń wskazał art. 494 k.c. w związku z art. 560 § 1 k.c., 638 k.c., 656 § 1 k.c. Sąd ustalił wadę fizyczną elektrowni, polegającą na trwałym i nieusuwalnym uszkodzeniu łopaty śmigła elektrowni wiatrowej i przyjął, że powodowie skutecznie odstąpili od umowy o wykonanie tej elektrowni.

Sąd Apelacyjny podzielił powyższe ustalenia faktyczne oraz podstawę prawną, toteż wyrokiem z dnia 30 października 2007 r. oddalił apelację pozwanej.

W skardze kasacyjnej pozwana zarzuciła naruszenie art. 496 k.c. a także art. 494 k.c. przez przyjęcie, że zwrot na podstawie tego przepisu obejmuje całość świadczenia bez konieczności jego pomniejszenia o podatek VAT zawarty w cenie, gdy strona zobowiązana do zwrotu nie może odzyskać podatku zapłaconego, a strona uprawniona do zwrotu nie będzie zobowiązana do zwrotu podatku pierwotnie odliczonego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wzajemne oddziaływanie prawa cywilnego i podatkowego zostało dostrzeżone w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Zawężając zagadnienie do podatku od towarów i usług należy wskazać, że przyjmuje się możliwość uwzględnienia podatku VAT przy obliczaniu odszkodowania należnego poszkodowanemu, który nie jest podatnikiem podatku VAT (por. uchwały SN z dnia 17 maja 2007 r., III CZP 150/06, OSNC 2007 r., nr 10, poz. 144, z 15 listopada 2001 r., III CZP 68/01, OSNC 2002 r., nr 6 poz. 74, wyroki SN z dnia: 7 sierpnia 2003 r., V CKN 387/01, niepubl. oraz z dnia 20 lutego 2002 r., V CKN 908/00, niepubl.). Podatek VAT może też być uwzględniony w ramach kalkulacji ceny przez sprzedawcę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 1998 r., I CKN 429/97, opubl. w OSNC z 1998 r., nr 9, poz. 139). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyklucza się możliwość uznania zmiany stawek podatku VAT jako nadzwyczajnej zmiany stosunków w rozumieniu art. 357¹ k.c. (tak uchwała Sądu

Najwyższego z dnia 21 lipca 2006 r., III CZP 54/06, OSNC 2007 r. nr 5 poz. 66, oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2007 r., II CSK 427/06, niepubl. i 29 maja 2007 r., V CSK 44/07, niepubl., odmiennie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 stycznia 2008 r., III CSK 202/07, niepubl.).

Instrumenty prawa podatkowego niewątpliwie mogą wpływać na relacje majątkowe kształtowane na płaszczyźnie prawa cywilnego. Nie sposób jednak przyjąć tu jakąkolwiek ogólną regułę rozstrzygnięcia zachodzących kolizji. Rozwiązanie musi odnosić się do konkretnej grupy przypadków, uwzględniać specyfikę wzajemnego przenikania regulacji dotyczących obu gałęzi prawa na konkretnej płaszczyźnie oraz obejmować treść i cel norm prawnych znajdujących tam zastosowanie.

Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, że w ocenie Sądu Najwyższego nie ma podstaw do zmniejszenia świadczenia zwracanego na podstawie art. 494 k.c. wskutek wygaśnięcia prawa do korekty deklaracji podatkowej na podstawie art. 86 ust. 13 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. „o podatku od towarów i usług” (Dz. U. Nr 54, poz. 535 ze zm.).

Kluczowa jest wykładnia art. 494 k.c. Przepis ten reguluje zasady rozliczenia stron, w związku z odstąpieniem przez jedną z nich od umowy wzajemnej. Przyczyna odstąpienia może wynikać z regulacji ogólnych (art. 491 - 493 k.c.) jak też licznych przepisów szczególnych, które wprost lub pośrednio odwołują się do tego przepisu (zwl. art. 560 § 2 k.c.). Każda ze stron jest obowiązana zwrócić wszystko co otrzymała od drugiej strony na mocy umowy. Strona odstępująca może ponadto żądać naprawienia szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania. Chodzi o przywrócenie - w majątku każdej ze stron - stanu poprzedzającego zawarcie umowy tak, aby zapewnić kontrahentom faktyczną zdolność do przeprowadzenia wymiany i zaspokojenia swych potrzeb w drodze umowy z innymi podmiotami.

Zwrot świadczeń na podstawie art. 494 k.c. nie zawiera w sobie mechanizmu umożliwiającego weryfikację wysokości spełnionych a następnie zwracanych świadczeń. W ramach tego instrumentu nie jest możliwa modyfikacja wysokości świadczeń ponad lub poniżej ich wartości nominalnej wynikającej z umowy. Takie stanowisko wynika nie tylko z wykładni językowej, ale również z ważnych względów

funkcjonalnych. Zbyt szerokie rozumienie zwrotu świadczeń na podstawie art. 494 k.c. przez dopuszczenie w jego ramach do modyfikacji świadczeń skutkowałoby kolizją z innymi instrumentami prawnymi możliwymi do zastosowania w konkretnym stanie faktycznym. Chodzi zwłaszcza o niebezpieczeństwo uwzględnienia w ramach roszczenia o zwrot uszczerbków doznanych przez strony, które powinny mieścić się w ramach roszczenia odszkodowawczego. To zaś stworzyłoby stronie dotkniętej odstąpieniem możliwość dochodzenia roszczeń majątkowych w zakresie szerszym niż przewidziany w art. 494 k.c. co byłoby wyraźnie sprzeczne z treścią tego przepisu i intencją ustawodawcy.

Należy podkreślić, że przedstawiony pogląd nie wyklucza weryfikacji wysokości zwracanych świadczeń wskutek zastosowania innych instrumentów prawnych. Takie świadczenia mogą podlegać waloryzacji sądowej, w razie spełnienia przesłanek z art. 358¹ § 3 k.c., niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku zwrotu może skutkować powstaniem obowiązku naprawienia szkody poniesionej wskutek tego przez kontrahenta.

W ramach ustalonej w sprawie podstawy faktycznej nie jest trafny zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 496 k.c. przez uznanie, że to od inicjatywy skarżącego zależało prawidłowe zaofiarowanie zwrotu świadczenia przez powoda.

Sąd Apelacyjny wskazał, że powodowie oświadczyli gotowość zwrotu elementów elektrowni, jednak brak jest jakichkolwiek dowodów na to, że skarżący deklaruje gotowość jej odbioru. Zgodnie z art. 354 § 2 k.c. wierzyciel jest obowiązany współdziałać przy wykonaniu zobowiązania przez dłużnika. Zaniechanie współdziałania przez wierzyciela wpływa na ocenę zachowania dłużnika, czy narusza ono reguły należytego wykonania zobowiązania. Stosując to założenie w rozważanej sprawie należy podkreślić, że brak jakiegokolwiek reakcji skarżącego na propozycję powodów dotyczącą zwrotu elementów elektrowni, zwalniał ich z konieczności wszczynania postępowania administracyjnego dotyczącego pozwolenia na rozbiórkę. Nie było przecież jasne, czy skarżący jest w ogóle zainteresowany odbiorem elementów elektrowni, tak więc występowanie do organu administracyjnego mogłoby okazać się bezprzedmiotowe. Trudno zatem wymagać od powodów aby wszczynali postępowanie administracyjne i ponosili

koszty z tym związane oraz wynikające z rozpoczęcia przygotowań do rozbiórki, bez wiedzy co do intencji skarżącego w tym zakresie. Zachowanie powodów mieści się w ramach „zaofiarowania zwrotu świadczenia” w rozumieniu art. 496 k.c., zatem po stronie skarżącego nie powstało prawo zatrzymania.

Przyjmując z powyższych względów, że skarga kasacyjna nie ma uzasadnionych podstaw, orzeczono jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c.).